

Szimbiózis: két vagy több különböző faj egyedeinek (általában egymásra utalt) szoros együttélése. A szimbiózisban mindkét fél előnyökhöz jut.

2013 szeptemberében a szegedi Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, valamint a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete (CSMKE) közös szervezésében megtartott, partnerkapcsolatokról szóló regionális konferencia adta az ötletet, hogy ezt a sokéves együttműködést összefoglalóan ismertessük.

Az alábbiakban röviden be kívánom mutatni a CSMKE szerkeázó kapcsolati rendszerét, valamint azt, hogy miképpen kapcsolódik/kapcsolódhat ez a Somogyi-könyvtárhoz, milyen kölcsönös előnyök származhatnak az együttélésekből.

A CSMKE története röviden

A Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesületének története a kezdetektől szorosan összefonódik a Somogyi-könyvtárral. Egyesületünk az 1935-ben alapított Magyar Könyvtárosok Egyesületének területi szekciójaként 1978. április 12-én alakult meg, az akkor már öt éve megyei könyvtári szerepkört is betöltő Somogyi-könyvtárban. Első elnöke *Hajdu Géza*, a Somogyi-könyvtár módszertani osztályvezetője, titkára pedig *Csepreginé Tokácsli Boglárka*, a Somogyi-könyvtár főkönyvtárosa lett. Az április 12-ei alapító és vezetőségválasztó taggyűlést követően a működés már fo-

lyamatos volt. A hálózati osztály és a CSMKE közös munkája főként a továbbképzések, tapasztalatcserék szervezésében és egy sor adminisztrációs teendő elvégzésében nyilvánult meg.¹

Az egyesület születésekor már a Somogyi-könyvtár bábáskodott, mintegy szülőatyjaként. Azonban a kezdeti célok meghatározásakor is fontos volt, hogy az egyesület valóban minden Somogy megyei könyvtári dolgozót, könyvtárost képviseljen. Ezért tudatosan törekedett arra, hogy a vezetőségi tagok között szinte minden könyvtártípus képviseltesse magát. Így az első elnökség a következőképpen alakult: elnök *Hajdu Géza*, a Somogyi-könyvtár módszertani osztályvezetője, titkár *Csepreginé Tokácsli Boglárka*, a Somogyi-könyvtár osztályvezetője, tagok: *Bali Péterné*, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola könyvtárvezetője, *Csiszár Lajosné*, az SZMT (Szakszervezetek Megyei Tanácsa) Központi Könyvtárának főkönyvtárosa, *Frick Mária*, a JATE (József Attila Tudományegyetem) Központi Könyvtár főkönyvtárosa, *Gerlefalvi Nagyné Szarka Mónika*, a Somogyi-könyvtár tájékoztató részlegének ve-

* A Szegeden 2013. szeptember 26-án, a Könyvtárak partnerkapcsolatai című regionális konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

¹ Bővebben lásd: Múlt és jelen 1978–2010. MKE Csongrád Megyei Szervezete – Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete. Szeged, Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete, 2011

zetője, *Hajdú István*, a SZOTE (Szegei Orvostudományi Egyetem) Könyvtárának igazgatóhelyettese.

A rendszerváltozással a kultúra minden területén átalakulások történtek. Ezek nem kerülhették el a Magyar Könyvtárosok Egyesületét (az MKE-t), valamint a szervezeti egységeket sem. A megváltozott világ kihívásaira mindenki másképpen reagált. A CSMKE vezetősége ekkor egy határozott lépésre szánta el magát, elsősorban az önálló gazdálkodás és a pályázati lehetőségek miatt önálló egyesületté vált. 1991. június 3-án megalakult a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete.²

A váltásra több ok miatt volt nagy szükség. Ezen okok között elsőként szerepelt az önálló gazdálkodás, aminek fontosságát felesleges hangsúlyozni. Jelen esetben ezt azért fontos megemlíteni, hogy ezzel is rávilágítsunk a szoros együttműködésre a megyei könyvtárral. Már a kezdetben a CSMKE egyik legfontosabb szerepe a továbbképzések, tapasztalatcserék szervezése volt. Ezek a szervezések azonban jelentős összegeket igényeltek, és a megváltozott gazdasági, politikai környezetben ezek előteremtése is más módszereket kívánt.

A Somogyi-könyvtárnak, valamint a megye könyvtárosainak a gyors változások követéséhez még inkább szükségük volt ezen programokra, forrásuk pedig még kevesebb volt, mint az előző évtizedekben. Érdemes röviden megjegyezni, hogy még a CSMKE születése előtt, az

1960-as, '70-es években az újraformáló-dó könyvtári rendszerben a továbbképzések, könyvtárosképzések területén a Somogyi-könyvtár legfontosabb partnere az MKE volt.

Ez a felvállalt szerepkör fogalmazódik meg egyrészt elvárásként anyaintézményünk részéről, de ugyanez olvasható alapszabályunkban is: (összefoglalva) *Célunk a szakmai ismeretszerzés, a szakmai tudás folyamatos fejlesztése. Ennek érdekében szervezzük a különböző megyei, regionális továbbképzéseinket, konferenciáinkat, kisebb körben különböző tanfolyamainkat, tanulmányútjainkat. Fontosnak tartjuk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezeteivel, szekcióival való együttműködést.*

A CSMKE kapcsolatai

Az MKE és szervezetei

Bár anyaintézményünknek egyértelműen a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár tekinthető – erről a későbbiekben még lesz szó –, már az is elhangzott, hogy az egyesület elképzelhetetlen lenne a Magyar Könyvtárosok Egyesülete nélkül. Egyik legfőbb partnerünk az MKE. Ez vitathatatlan, s talán magyarázni sem kell. Bár 1991 óta önálló egyesületként létezőnk, de társult szervezetként az egyesületet ugyanazok a jogok illetik meg, mint az MKE szervezeteit. Az egyesület elnökségének joga és lehetősége van például a különböző könyves díjakra előterjeszteni (Fitz-díj, Bibliotéka Emlékérem stb.), valamint hosszú évek óta folyamatosan jelen vagyunk az MKE elnökségében is.

² Önálló a könyvtárosok egyesülete.

In: Csongrád Megyei Könyvtáros, 1991. 23. évf. 3–4. sz., 158–164. o.

A közös munka hosszú évtizedekre nyúlik vissza. Bár területi szervezetként természetes volt az együttes szervezés, visszatekintve az egyesület történetére nagyon sok, közte több kiemelkedő programot találunk. Elég itt most csak az 1984-es vándorgyűlést említeni,³ ami pedig ismét a Somogyi-könyvtár fontosságát mutatja, hiszen pontosan a júniusban átadott új épület apropóján esett a választás Szegedre.

Ez a szoros együttműködés nem változott meg 1991 után sem. A több közös szervezésű továbbképzésen kívül beszélhetünk itt egy újabb vándorgyűlésről (2007), aminek egyik fő szervezője a Szegedi Tudományegyetem Könyvtára volt ugyan, de fontos szerep jutott a Somogyi-könyvtárnak, valamint a CSMKE-nek is. Azt is fontos megemlíteni, hogy mint társult szervezet nem csak közösen dolgozunk, de tagjainknak lehetőségük van ugyanolyan jogokkal részt venni a többi egyesület programján, mint bármely MKE-szervezetnek.

A társult szervezeti forma konkrétan azt jelenti, hogy aki tagja a CSMKE-nek, az automatikusan tagja lesz az MKE-nek is.

Az 1990-es évek politikai, gazdasági, társadalmi változásai nem csak a CSMKE-t állították választási kényszerrel elé, de több MKE-tagszervezetet is. Így szintén ezen történések hatására vált önállóvá a Könyvtárostánárok Egyesülete (KTE), valamint Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete. Egyesületünknek fontos volt, hogy ne csak az MKE-vel, de a másik két önálló szerve-

zettel is jó együttműködést alakítson ki. Így született meg az együttműködési megállapodás a KTE-vel, mely dokumentum 2007 januárjában íródott alá. Azóta több közös rendezvényünk volt a KTE-vel, legutóbb országos konferenciájukon tudott segédkezni a CSMKE és a Somogyi-könyvtár.

A tagság

Minden egyesület legfontosabb partnere önmaga, illetve az őt alkotó tagság.

Mint már szó volt róla, egyesületünk egyik legfőbb célja a szakmai ismeretszerzés, a szakmai tudás folyamatos fejlesztése, a kollégák segítése, érdekképviselete. Ennek érdekében dolgozunk.

A Somogyi-könyvtár, mint megyei könyvtár, Csongrád megye közművelődési könyvtárainak központja. Azonban a CSMKE ezen túlmutat. Már megalakulásakor fontos volt, hogy ne csak a közművelődési könyvtárakat képviselje, de szóljon minden könyvtároshoz, könyvtári dolgozóhoz a megyében. Ennek érdekében tartjuk fontosnak, hogy vezetőségünkben minél több szakterület képviseltesse magát. Jelenlegi vezetőségünk is ennek alapján szerveződött: elnök *Oros Sándor* (Somogyi-könyvtár), titkár *Bajusz Jánosné* (Somogyi-könyvtár), tagok: *Bakonyiné Ficzkó Ildikó* (Szegedi Tudományegyetem – SZTE – Klebelsberg Könyvtár), az universitas képviselője, *Barátné Hajdu Ágnes* (SZTE), a hálózaton kívüli könyvtárak képviselője, *Mátó Erzsébet* (József Attila Városi Könyvtár, Makó), a Csongrád, Makó, Szentés környéki könyvtárak képviselője, *Paraginé Tóth Edina* (Községi Könyv-

³ MKE XVI. Vándorgyűlése 1984. augusztus 2–4.

tár, Zákányszék), Szeged és környéke képviselője, *Sipos Sándorné* (nyugdíjas), a nyugdíjas szekció képviselője, *Soós Csilla* (Németh László Városi Könyvtár, Hódmezővásárhely), Hódmezővásárhely és környéke képviselője, *Sutka Irén* (Szegedi Kereskedelmi, Közgazdasági és Vendéglátóipari Szakképző Iskola Vasvári Pál Tagintézménye), az iskolai könyvtáros szekció képviselője.

1979-ben, a megalakulást követő évben, százharminc tagja volt az egyesületnek (ami igen magas számnak tekinthető, még akkor is, ha jóval magasabb volt a dolgozók száma, mint ma). Idén áprilisban kétszáznyolc tagunk volt. Az adat szinte hónapról hónapra változik, azóta több belépőt regisztráltunk már. Ezáltal egyre szélesülő kört ér el az egyesület, erősítve a Somogyi-könyvtár kapcsolatát is.

Munkánkat nagyban elősegíti ez a széles körű kapcsolati rendszer. Több mint kétszáz főhöz tudunk szólni, ami azt jelenti, hogy ennél sokkal több kollégát elérünk, illetve rajtuk keresztül több társ- szervezetet, civil szervezetet, társterületet megszólíthatunk.

Szekcióink

Önállóvá válásunk után nem sokkal két olyan szekciónk is létrejött, ami még tovább bővítette kapcsolati rendszerünket, s még inkább kinyúlt a hagyományos könyvtári körön kívülre.

1992. november 9-én megalakult az egyesületen belül az iskolai könyvtárosok szekciója, amely azóta is töretlen lelkesedéssel dolgozik azon, hogy valóban ne csak a közművelődési könyvtárosokat

képviselje az egyesület. Emellett nagy érdemük van abban is, hogy kapcsolatunk még szorosabb legyen a KTE-vel, valamint még fontosabb számunkra, hogy rajtuk keresztül elérhetőbbé váltak az iskolák. Befogadó szervezetünknek, a könyvtárnak nagyon fontos a jó kapcsolat az iskolákkal, s ez napjainkban a formálódó oktatási rendszerben talán még jelentősebb, mint korábban. Kiemelendő, hogy az egyesület szekcióján keresztül nem csak a város, hanem az egész megye iskoláit elérhetjük. Azt is érdemes itt megemlíteni, hogy a könyvtárostánárok által nem csak az iskolákat érhetjük el, de fontos kapcsolatokat találhatunk rajtuk keresztül a többi tanárral s a hozzájuk köthető civil szervezetekkel is.

1994. március 20-án alakult meg a CSMKE nyugdíjas szekciója. Nagyon fontos mérföldkő ez az egyesület életében, hiszen egy olyan csoportról van szó, amelynek tagjai „elvesznek” a munkáltatók szempontjából, azonban a szakmai életben meghatározóak.

A nyugdíjas csoport nagyon fontos partnerkapcsolati szempontból mind az egyesületnek, mind a Somogyi-könyvtárnak. Társadalmunkban egyre fontosabb szerepet és teret kap az aktív időskor. Nagyon fontos célközönség a könyvtárak számára, nyilván területenként más és más arányban. Szegeden igen aktív a nyugdíjas civil élet. Közel hetven különböző nyugdíjas csoport működik rendszeresen a városban.⁴ Közös és önállóan is rendszeresen pályáznak, egymás programjait folyamatosan látogatják, hirdetik. Nagyon fontos kommunikációs

⁴ <http://www.seniorcenter.hu>

csatorna a könyvtár számára, valamint mozgósítható célközönség. Mint városi fenntartású intézmény, szintén fontos szem előtt tartani, hogy a város is nagy figyelmet fordít nyugdíjasaira, nem véletlen, hogy az Idősügyi Tanács elnöke a város polgármestere.

Összefoglalva a fentieket, sem az egyesület, sem a könyvtár nem hagyhatja figyelmem kívül ezt a nagyon fontos kapcsolódási pontot.

...és sokan mások

Az egyesület mindig is nyitott volt minden kezdeményezésre. Az elmúlt közel negyven év alatt számtalan – azóta már talán meg is szűnt – intézménnyel, szervezettel, civil szervezettel és tagjaikkal volt szoros munkakapcsolatunk. Évente átlagosan tizenkét-tizenhárom rendezvény szervezésében veszünk részt, szinte minden rendezvényen több előadóval. Természetesen az évek során többször hívjuk ugyanazon előadókat, eddig közel kétszáz meghívott vendégünk volt. Az elmúlt évek nehéz s egyre nehezebb gazdasági helyzetében mind többször honorárium nélkül tudjuk csak megszólítani előadóinkat, amiben viszont nagy segítségünkre van kiterjedt kapcsolati rendszerünk, valamint a Somogyi-könyvtár nagyon erős támasza, partnerkapcsolati rendszere.

Aki nélkül nem léteznénk

Fentebb kiemeltem, hogy a szimbiózisban mindkét fél előnyökhöz jut. Tehát egy ilyen szoros kapcsolat mindig adok-

kapok. A két szervezetre vonatkoztatva nagyon nehéz megfogalmazni, hogy mit is jelent ez az adok-kapok.

Hogy a CSMKE mit kap, azt materiálisan nagyon könnyű megválaszolni. Az egyesület működését biztosítja a könyvtár, illetően szempontból a létünket kapjuk. Születésünknel jelen volt s azóta is eltart bennünket, mint egy jó szülő.

Annak megfogalmazása sokkal nehezebb, hogy mit is tud adni az egyesület a könyvtárnak.

Már többször szó esett a továbbképzések, találkozók közös szervezéséről. Igazából ezek a közös szervezések sem lehetnének meg a könyvtár nélkül, hiszen az eszközöket adja hozzá, s gyakran a humán erőforrást is. Már a szervezéshez is, de a lebonyolításhoz mindenképpen.

A közös szervezéshez kapcsolódnak a pályázati lehetőségek is. Hiszen főleg ezért vált önálló szervezetté a CSMKE, hogy ezeket a forrásokat elérje, és ebben lehet nagy segítségére a könyvtárnak. Mindenki számára ismert, hogy azokon a pályázatokon, ahol egy-egy közintézmény nem indulhat, igyekszik valamilyen más módon megszerezni a forrást. Ezért születtek és születnek a különböző alapítványok, s ezt a feladatot látja el részben az egyesület is. Tesszük ezt örömmel, mert amiből profitál a könyvtár, abból haszna lesz az egyesület tagságának is.

A közös programok megvalósításában nagyon fontos szerepe van az egyesület kapcsolati hálójának. Már említettem a több mint kétszáz fős tagságot, amelynek a személyes kapcsolatai révén sok embert elérhet a könyvtár a városon kívül is. Ugyanígy nagyon fontos a két szekció nagyon kiterjedt kapcsolati rend-

szere, az ő csatornáik, mind a szervezésben, mind a programok megvalósításában, mind a közönségszervezésben. Két nagyon speciális célcsoport érhető el általunk, az egyesületen keresztül.

Ez már továbbvisz a következő nagyon fontos kapcsolódási pontra, a kommunikációs csatornákra. Nagyon fontos megemlíteni az új médiumokat, a közösségi médiát. A partnerkapcsolatoknál már volt szó a különböző csatornákról. Azonban itt fontosnak tartom kiemelni, hogy mind az egyesületnek, mind az egyesület tagjainak sokkal nagyobb a mozgásterük, mint egy közintézménynek. A könyvtár kommunikációja szabályozottabb, céltudatosabb, mint egy-egy magánszemélyé. Másképpen szólhatunk, kommunikálhatunk, mint a könyvtár. Kiegészítésként egy érdekes adat: a Somogyi-könyvtár Facebook-profilját hatszázötvenkilencen követik, az én Facebook-ismerőseim száma jelenleg nyolcszázötvennyolc, és ehhez érdemes még figyelembe venni, hogy kétszáznál több tagja van az egyesületnek. Természetesen ezek a számok önmagukban nem mondanak sokat, s biztos számtalan kapcsolódási pont van. Mindenképpen figyelembe kell ezt vennie a könyvtárnak, hiszen komoly veszélyei is lehetnek a könyvtár kommunikációjára, gondoljunk csak arra, ha egy információ rosszkor vagy tévesen kerül ki.

Itt fontos ismét megjegyezni a két szekciónkat. Fentebb már említettem, hogy rajtuk keresztül nőhet a megszólítandó közönség. Nagyon fontos, hogy két olyan csoportról van szó, amelyik stratégiaileg is kiemelt jelentőségű a könyvtár számára, hiszen az iskolákon keresztül elérhetőek a tanárok, de a diákok is. Is-

merve a könyvtárhasználók számát, a Somogyi-könyvtárnak nagyon fontos, hogy ezt a tizennégy és hatvanöt éves kor közötti, „elveszett” olvasói réteget ismét megtalálja.

Nem szabad egyenleget vonni

Mint a bevezetőben írtam, a szimbiózis mindkét fél számára előnyökkel jár. Azonban ha ebben az adok-kapokban egyenleget vonnánk, nehéz következtetésre jutnánk, hiszen egyértelműen látszik, hogy a CSMKE nem létezne a Somogyi-könyvtár nélkül, a Somogyi-könyvtár viszont létezne a CSMKE nélkül, ugyanígy működne. Az egyesület nemléte semmit nem változtatna a könyvtáron.

Azonban a szimbiózisban előnyökről van szó, s ha nincs CSMKE, akkor ez a konferencia sem lett volna.

Hogy miért fontos mégis az egyesület? Arra álljon itt *Mader Béla* gondolata:

„Hivatalosan érdekvédő, de ennél sokkal tágabb: művelő, továbbképző, iránymutató, baráti stb. tevékenységeket is felvállaló, és kezdetől fogva nem formálisan, hanem szakmai lelkesedéssel működő könyvtáros-egyesület...”⁵ ■

⁵ Múlt és jelen 1978–2010. MKE Csongrád Megyei Szervezete – Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete. Szeged, Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete, 2011